

Täysistunto

Tiistai 26.11.2024 klo 14.02—19.56

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Työkanava Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamiseksi

Hallituksen esitys HE 118/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelua. Edustaja Lyly.

Keskustelu

16.55 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Työkanavan osalta voidaan sanoa, että on surullista, että tämä mahdollisuus jätettiin käyttämättä eikä annettu riittävästi aikaa sen toteutumiseen. Suomessa on 60 000—65 000 työhaluista osatyökykyistä, jotka jäävät nytten vaille tämän mahdollisuuden tuomia polkuja.

Työkanava olisi pitänyt pitää toiminnassa. Se on toimintamalli, joka olisi voinut olla uusi tapa hoitaa näitä asioita. Tarpeen olisi ollut selvittää jo olemassa olevia toimintakonsepteja, työllistämisen tapoja, työpajoja ja muita toimijoita, joita Suomessa on eri alueilla, ennen kuin tämä lopetettiin. Eli polku tämän alasajoon oli väärä. Yritysmuotoinen malli, mitä Työkanava Oy edusti, oli lyhyenkin kokemuksen perusteella toimiva yhteistyömuoto yritysten kanssa — siitä tuli hyvä palaute.

On selvää, että Työkanava Oy:n toiminta on erittäin tarpeellista, mutta sitä ei saatu vaikiinutettua tavoitteiden mukaiseksi, kuten esimerkiksi Ruotsissa, josta mallia oli otettu. Toteutus ei onnistunut, koska muun muassa osatyökykyisten valintaprosessi tehtiin liian byrokraattisesti, muun muassa tässä talossa vielä vahvistettiin sitä. Lisäksi yleinen työllisyystilanne huononi dramaattisesti, jolloin vaikeimmin työllistyvien työllistyminen vaikeutui entisestään. Yhtiön pääomittaminen ja pyörittäminen toteutettiin valtion rahalla, eikä siihen ehditty käyttää lainkaan tähän tarkoitukseen haettua RRF-rahoitusta, koska toiminta lopetettiin.

Tähän käytettiin kaiken kaikkiaan varoja... Tätä mietintöä kirjoitettaessa yritettiin se selvittää, ja saimme sen jälkeen selville, että kokonaiskulu oli viime vuoden loppuun mennessä suurin piirtein 1,3 miljoonaa ja noin 600 000 on tänä vuonna tullut kuluja — noin kaksi miljoonaa on kokonaiskulu, ja täällä mietinnössä puhutaan noin kaksi miljoonaa korkeammasta luvusta. Eli tämä kaksi miljoonaa on se luku, mitä tähän Työkanavaan on käytetty, ja sitten kun se tämän vuoden huhtikuussa on jo loppunut, niin sinänsä se 600 000 on tullut tämän vuoden menoista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

Muissa maissa on voitu edetä näitten asioitten osalta ennakkoluulottomasti. On luotu uusia avoimia ja toimivia työmarkkinoita osatyökykyisille. Esimerkiksi Saksassa oleva velvoite työllistää osatyökykyisiä voisi olla toimiva vaihtoehto hoitaa osatyökykyisten tarpeellinen työllistäminen Suomessa. Eli on monia tällöisiä polkuja, joita voitaisiin hyödyntää tässä.

Sen vuoksi ehdotamme, että hyväksytään vastalauseeseen 1 sisältyvät lausumaehdotukset 1 ja 2.

Ensimmäinen on: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää vaihtoehtoisia malleja, mukaan lukien Saksan verovähennysmalli, ja toteuttamistapoja yhteistyössä TE-alueiden tai suurimpien kaupunkien kanssa osatyökykyisten ja vaikeasti työllistettävien työmarkkinaosallisuuden parantamiseksi ja antaa niistä selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2025 toukokuun loppuun mennessä.”

Ja toinen: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää lakimuutosten vaikutuksia Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin ja antaa niistä selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2025 toukokuun loppuun mennessä.”

Nämä kaksi vastalauseetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.00 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle Työkanava Oy -nimistä osakeyhtiötä koskevan lainsäädännön kumoamiseksi.

Työkanava Oy:n ydintehtäväksi määriteltiin etsiä ja löytää työmahdollisuuksia kaikkein vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleville osatyökykyisille, vammaisille ja/tai pitkäaikaissairaille henkilöille yksityisistä yrityksistä avoimilta työmarkkinoilta. Tehtävä on erittäin vaativa ja edellyttää rautaista ammattitaitoa ja asiantuntemusta sekä osatyökykyisyydestä että yritysyhteistyöstä. Nämä työmahdollisuudet eivät realisoitu hetkessä, joten vaikuttaa lyhytnäköiseltä lakkauttaa suurella vaivalla valtion ja järjestöjen yhteistyöllä rakennettu toiminta, joka on juuri onnistunut saamaan yritysyhteistyön käyntiin.

Tarve vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukeen on suuri. Sen merkitys kasvaa entisestään, kun TE 2024 -uudistus ja uusi kannustava rahoitusmalli tulevat käytäntöön. Muutosvaiheessa korostuu entisestään se, miten onnistutaan vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi. Tavoitteena tulee olla yhä useamman vaikeasti työllistyvän työllistyminen avoimille työmarkkinoille. Tähän tarvitaan vaikuttavia vaikeammassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisen keinoja. Suomen sosiaali ja terveys ry SOSTE myös korostaa, että osatyökykyisten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämiseksi tarvitaan erilaisia toimenpiteitä ja niihin on satsattava jatkossa.

Työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025. Uudistuksen yhtenä tavoitteena on turvata heikommassa työmarkkina-asemassa olevien palvelut, mutta rahoituksen taso ja rahoitusmalli eivät tähän valitettavasti kannusta.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotuksena on, että hyväksytään kaksi vastalauseen lausumaehdotusta, jotka edustaja Lyly juuri aiemmin esitti. Kannatan edustaja Lylyn tekemiä vastalauseen lausumaesityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

17.02 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olemme varmasti kaikki tässä salissa yhtä mieltä siitä, että kaikki käytettävissä oleva työpanos tulee saada työmarkkinoiden käyttöön. [Mikko Lundén: Kyllä!] Työttömänä työnhakijana on useita henkilöitä, jotka haluaisivat antaa sen työpanoksensa työmarkkinoille, mutta jostain syystä he eivät ole sitä työpaikkaa saaneet. Heillä saattaa olla terveyden kanssa haasteita tai hieman puutteellinen tai vääränlainen osaaminen työssäkäyntialueensa tarpeisiin nähden. Mitä me sanomme heille, jotka eivät yrityksistään huolimatta pääse työelämään kiinni, vaikka tahtotilaa olisi? Edellä kuvattuja ongelmia ei helpota se, että hallitus on lopettamassa Työkanava Oy:n. Tämän vuoksi kannustaisinkin hallitusta miettimään vaihtoehtoisia työkaluja muun muassa osatyökykyisten henkilöiden työnsaantimahdollisuuksien parantamiseen ennen kuin Työkanava lopetetaan.

Arvoisa puhemies! Yksi Suomen talouden ongelmista on se, että inhimillinen pääoma — työikäisten määrä ja osaaminen — ei kasva. Työmarkkinamittaritkin ovat kääntyneet pakkasen puolelle. Työkanava Oy ei ollut kaikilta osiltaan onnistunut kokeilu, mutta Ruotsissa hieman eri tavalla järjestetty samantyyppinen yhtiö on saanut hyviä tuloksia aikaan. Me olemme paljon sieltä Ruotsista kopioineet työmarkkina-asioita, ja tässäkin varmasti voisi sitä samaa kopiointiajatusta ajatella. Tämän vuoksi Työkanava Oy:lle pitäisi antaa aikaa ja tukea sen toiminnan kehittämiseen lopettamisen sijasta. Ruotsissa tosiaan vastaava malli toimii, ja sieltähän tosiaan niitä muitakin vaihtoehtoisia malleja on kopioitu. Joten työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön vastalauseessa olevat vastalauseen lausumaehdotukset ovat kannatettavia. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

17.04 **Piritta Rantanen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Viitala tässä edellä kertoi, mallia tähän Työkanava Oy:hyn oli otettu sieltä Ruotsista, ja useat hallituspuolueen edustajat ovat tätä jo aiemmin moittineet siitä, että tuloksia ei tullut. En tiedä, kuinka suhtautuisin siihen kokonaisuuteen, kun tuntuu siltä, että koko hallitusohjelman työmarkkinauudistukset perustuvat Ruotsin malliin. Toivottavasti tämä olisi jonkinlaisena esimerkkinä siitä, että kannettuna ei kaikki aina toimi tässä meidän ympäristössämme, vaan täytyisi luoda tänne Suomeen oma malli.

Tämän puheenvuoron otin ehkä suurimmaksi osaksi sen vuoksi, että entinen ministeri Haatainen piti tästä asiasta ensimmäisessä käsittelyssä puheenvuoron ja vierailtuaan Ruotsissa kertoi siitä, kuinka oli kohdannut kehitysvammaisen ihmisen, jolle työ, jonka tämänmoisen vastaavan yrityksen kautta oli saanut, oli äärimmäisen tärkeä. Ajattelen niin, että Suomessa meillä on tässä yhteiskunnassa jotakin pahasti vinossa siitä näkökulmasta, että emme yleensä näe työpaikoilla vammaisia ihmisiä työskentelemässä, mutta monessa muussa maassa ulkomailla heitä näkee paljon enemmän. Me olemme kyllä tällä saralla tehneet aivan liian vähän.

Ajattelen niin, että tässä olisi ollut potentiaalia, mutta kun käytin siitä jo edellisellä kerralla pidemmän puheenvuoron, niin totean nyt vain, että kaikista tärkeintä, äärimmäisen tärkeää tässä kohtaa olisi varmistaa, että se tietotaito, jota Työkanava Oy:ssä on saatu näitten erityisryhmien työllistämisen suhteen, viedään kunnille TE-uudistuksen yhteydessä. Sen tiedon siirtämisen varmistaminen olisi tässä kohtaa vähintään, mitä voitaisiin tehdä, ja todella tärkeää. Erittäin harmillista on, että edes sitä siirtymäaikaakaan asian eteen ei saatu. Nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

olemme sitten tässä tilanteessa ja näillä eväillä menemme eteenpäin, mutta haluan myös kannattaa näitä edustaja Lylyn tekemiä lausumaehdotuksia asiassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

17.07 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on siis Työkanava Oy:n lakkauttaminen. Moni ei varmaankaan, ehkäpä valitettavasti, ole kuullutkaan tästä yhtiöstä mitään, joten haluan puhua muutaman sanan siitä, mistä oikein on kyse.

Työkanava Oy on, tai oli, valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö, joka perustettiin Marinin hallituskaudella. Se aloitti toimintansa vuonna 22, ja sen tehtävä oli työllistää työttömiä, nimenomaan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia osatyökykyisiä henkilöitä. Toiminnan alkuvaiheessa oli tarkoitus työllistää muutama sata osatyökykyistä työntekijää vuosittain, ja toiminnan vakiinnuttua tavoitteena oli työllistää noin tuhat osatyökykyistä. Hienoja tavoitteita, eikö vain? Mutta kuinka sitten kävikään? Yhtiön tavoitteena oli työllistää 70 ihmistä vuoden 23 loppuun mennessä. Sen sijaan lopputulos oli karu: yhtiöön oli työllistynyt vuoden 23 loppuun mennessä 17 työntekijää — toistan: vain ja ainoastaan 17 työntekijää.

Julkista rahaakin tähän toimintaan saatiin palaamaan huomattavasti, sillä toiminnan kustannukset vuosittain vuosina 22—23 olivat 1,3 miljoonaa euroa. Olisi perusteltua tarkastella yhtiötä ja sen toimintaa erittäin kriittisesti. Kun katsomme tuloksia, on täysin selvää, että yhtiön kustannukset olivat todella kalliita suhteutettuna niihin saatuihin hyötyihin. Lisäksi yhtiö toimi ikään kuin rinnakkaisena järjestelmänä jo olemassa olevan TE-palvelun lisäksi sen sijaan, että näitä resursseja olisi kohdennettu jo olemassa oleviin työllisyystoimiin.

Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki tiedämme, mikä on julkisen talouden tila tällä hetkellä. Siksi on entistä tärkeämpää, että kannamme taloudellista vastuuta ja teemme päätöksiä, joilla säästämme julkisia varoja, erityisesti silloin, kun niitä käytetään tämänkaltaisiin yhtiöihin, jotka saavat julkista rahaa mutta eivät tuota takaisin mitään. Nyt meillä on mahdollisuus Työkanava Oy:n lakkauttamisen myötä kohdentaa resursseja siten, että osatyökykyiset voivat oikeasti ja aidosti hyötyä työllisyystoimista. Meidän tulee jatkaa työllisyystoimien kehittämistä yhdessä työnantajien kanssa, jotta saamme parhaan mahdollisen lopputuloksen ja voimme tukea osatyökykyisten työllistämistä. Se voidaan toteuttaa paljon paremmin, kun se tehdään ilman Työkanava Oy:tä.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun haluan vielä painottaa, että hallitus ei todellakaan ole unohtanut osatyökykyisten työllistämistä. Haluan vielä mainita, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeri on käynnistänyt työryhmän, jossa käsitellään työkyvyn ja osatyökykyisten työllisyyden edistämiseen liittyviä kysymyksiä. Työryhmä selvittää eurooppalaisia malleja haastavassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseksi ja laatii kehittämisohjelman osatyökykyisten ja muiden erityisryhmien työllistämiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää työryhmää tarpeellisena ja odottaa konkreettisia ehdotuksia heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistämisen edistämiseksi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että työryhmä hyödyntää työssään Työkanava Oy:n toiminnasta saatua tietoa muun muassa olemassa olevien palvelujen kehittämistarpeista sekä yritysten tarvitsemasta tuesta osatyökykyisten henkilöiden palkkaamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

Ja minä en kannata esitystä, jota hyvät demariystäväni valiokunnassa ovat esittäneet. Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.10 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! On ihan totta, mitä täällä demariystävät, toverit, sanovat, että tämä Työkanava Oy ei kovin kauan ehtinyt olla toiminnassa. Ehkä ihan hyväkin, ettei ehtinyt olla, ettei suurempia taloudellisia vahinkoja ehtinyt sitten tapahtua. Tarkoitus oli, niin kuin tässä on monasti todettu, oikein hyvä eli saada töitä vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville henkilöille, näille osatyökykyisille, ja vaikeaa se näytti olevan tälle Työkanava Oy:llekin. Vuoden 2023 loppuun mennessä Työkanavan piti alun perin työllistää 400 henkilöä, mutta kuten äsken edustaja Lundén kertoi, niin tavoitetta laskettiin pian siihen 170:een. Tähänkään ei päästy, ei lähellekään. Itse olisin muistellut, että noin 20 henkilöä se sitten työllisti, mutta Lundén, joka on TyVin jäsenenä alan asiantuntija, muisti täsmälleen, että 17. Saattaa olla, että Lundén on sinne omaan K-kauppaansa työllistänyt tässä uransa saatossa suunnilleen saman verran eikä ole maksanut kymmentä miljoonaa, niin kuin maksoi suunnilleen tämä Työkanava. [Piritta Rantanen: Tämä maksoi kaksi miljoonaa!] Vuoden 23 loppuun mennessä oli kuitenkin sen verran mennyt rahaa ja 17 henkeä oli työllistetty.

No, selitykseksi on ihan oikeinkin aika usein mainittu tässäkin salissa ja muissa arvioissa se, että oli heikot suhdanteet. Muistetaan nämä heikot suhdanteet, kun arvioidaan tätä työllisyystilannetta sitten laajemminkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.12 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy korjata edustaja Eerolan lukuja. Tässä mietinnössä sanotaan, että vuoden 23 loppuun mennessä me ollaan käytetty Työkanavaan 1 364 000 euroa, ja nyt sitten on vielä tarkennettu, paljonko tänä vuonna on käytetty. Täällä mietinnössä oli arvio siitä budjettiesityksestä tälle vuodelle, että se olisi 2,7 miljoonaa euroa tälle vuodelle, mutta siitä käytettiin vain 600 000 euroa. Eli kokonaisluku on kaksi miljoonaa euroa, mitä tähän Työkanavaan on käytetty kaiken kaikkiaan. Tämä ihan pöytäkirjoihin ylös, koska nämä ovat niitä lukuja, jotka on tarkistettu.

Sitten ihmettelen oikeastansa edustaja Lundénin näkemystä siitä, ettei voisi kannattaa näitä lausumaehdotuksia, [Mikko Lundénin välihuuto] koska tässä nimenomaan kiirehditään niitä asioita, että me löydettäisiin näille 60 000—65 000 osatyökykyisille malleja, joilla näitä asioita saadaan toteutettua. Ja pelkkä työryhmä ei riitä, me odotetaan konkreettisia tuloksia siihen toukokuun loppuun mennessä, että me voidaan viedä asioita eteenpäin. Tilanne on heidän osaltaan erittäin tarpeellinen, ja tätä pitää viedä eteenpäin. Ja siinä mielessä nämä meidän lausumaehdotuksemme kävisivät hyvin myöskin hallituspuolueille, että me saataisiin siihen työ- ja elinkeinoministeriön työryhmään vähän vauhtia.

Ja sitten voin tietenkin todeta tässä yhteydessä, että on tämä tavallaan mielenkiintoista, että meillä on täällä salissa ollut aika monta puheenvuoroa, joissa on korostettu koko ajan sitä Ruotsin mallia. Meillä oli tässä Ruotsin malli, joka toteutettiin vähän toisella tavalla ja laitettiin vähän byrokraattisemmaksi kuin Ruotsissa, mutta idea osakeyhtiömallista, jota yhteiskunta tukee, oli aivan sama. Se ei lähtenyt nyt liikkeelle johtuen niistä syistä, mitä tuossa aikaisemmassa [Puhemies koputtaa] puheenvuorossani totesin. Eli me teimme by-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 122/2024 vp

rookraattisen mallin, ja työllisyystilanne dramaattisesti huononi. Nämä kaikkein vaikeimmin työllistettävät työllistyivät viimeisimpänä. Ja tämä ei ollut mahdollista, mutta tämä oli hyvä alku. Ehkä olisi vaan pitänyt antaa pikkasen enempi aikaa. Itsekin olen pettynyt siihen määrään, mitä tässä saatiin tehtyä, sitä ei voi kiistää. Minusta se kyllä epäonnistui siinä määrässä, mutta tässä tuli aika hyviä näkökohtia yritysmuotoisesta toimintamallista ja niin poispäin. Että tämä on meillä niin kuin laiskanläksynä, tähän meidän pitää palata vielä monta kertaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

17.15 Juho Eerola ps: Arvoisa puhemies! Silloin kun hallitus työmarkkinapolitiikassa toteuttaa Ruotsin mallia, niin silloin oppositio arvostele. Nyt kun hallitus ei toteuta Ruotsin mallia, niin nytkin sitten arvostellaan — ei sen puoleen.

Kiitän edustaja Lylyä siitä, että korjasitte näitä lukuja, summia, mitä esitin. Ne omat tietoni pohjautuivat lähinnä vanhan Taloussanomat-lehden arvioihin, ja sekin oli viimevuotinen lehti. Pitäisi varmaan lukea tuoreempia lehtiä. Joka tapauksessa yli kaksi miljoonaakin on aika kohtuullisen iso summa, jos sillä tosiaan se 17 henkeä saatiin työllistettyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lundén.

17.16 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti tahdon sanoa vaan edustaja Lylylle ja kumppaneille, että voitte olla ihan lohdullisin mielin. Ilman lausumiakin tulemme varmasti laittamaan ministeriöön vauhtia, että saamme asiat vielä nopeammin kuntoon. Olkaa huoletta. Homma on kunnossa. — Kiitos. [Timo Suhonen: Tämä jää pöytäkirjaan!]

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.